

3.1 Tegevuskava koostamine

Visioon ja eesmärgid ilma elluviimise plaanita on sisutühjad. Nende realiseerimiseks on tarvis tegevuskava – millised on vajalikud arendustegevused ja investeeringud, et eesmärkideni jõuda.

Seejuures võiks eristada tõepoolest (uusi) arendustegevusi/investeeringuid ja igapäevaseid ülesandeid, mis suures osas tulenevad seadustest. Üldjuhul ei ole mõtet viimaseid tegevuskavasse lisada, kuna tegu ei ole olemuslikult arendusega. Kui aga kavas on mõne igapäevase protsessi ümberdisainimine, tuleks see tegevuskavas kajastada.

Tegevuskava ajaline ulatus on reeglina lühemaajalisem kui visioon ja eesmärgid. Nimelt ei ole alati võimalik täpsemaid tegevusi pikaajaliselt paika panna. Samuti tagab lühem tegevuskava (näiteks 4 aastat) kooskõla omavalitsuse eelarvestrateegiaga. Teisalt ei tähenda lühem ajaline perspektiiv, et kaugemale tulevikku ulatuvad tegevused tuleks ära unustada. Need võib täiendavalt eraldi välja tuua.

Omaette küsimus on tegevuskava detailsusaste. Ühte õiget vastust seejuures ei leidu.

Võimalik on iga eesmärgi kohta määratleda üksnes (peamised) tegevussuunad (näiteks e-teenuste arendamine) ja anda täidesaatvale organile (vallavalitsus, arendusorganisatsiooni juhatus) õigus kujundada konkreetseid tegevused näiteks iga-aastases tööplaanis. Investeeringuobjektid kajastuvad sellisel juhul omavalitsuse puhul eelarvestrateegias. Sellisel juhul on arengudokument koos tegevuskavaga üldiseks suuniseks ja detailid pannakse paika eelarvestrateegias (omavalitsuse puhul), eelarves ja täidesaatva organi tööplaanis.

Teine äärmus on hästi detailne tegevuskava, kus on lahti kirjutatud tegevus, soovitud tulemus, elluviimise aeg või tähtaeg, vastutaja, maksumus ja finantseerimisallikas. Sel juhul on vajalik jälgida, et tegevuskava oleks pidevalt aja- ja asjakohane, kuna selle järgi peaks toimuma kogu arendustegevus.

[Detailne tegevuskava \(põhi\) | 138.37 KB | docx](#)

[Üldisem tegevuskava \(põhi\) | 129.49 KB | docx](#)

Omaette küsimus on sel juhul arengudokumendi, eelarvestrateegia ja eelarve omavaheline seotus ning dubleerimise vältimine (käsitletud eelarvestamise peatükis).

3.2 Eelarvestamine ja seos eelarvestrateegiaga

Tegevuskava koostamise protsess algab juba välis- ja sisekeskkonna analüüsi etapis. Reeglina on olemas mõni varasem arengudokument, mis tähendab, et kavandamist ei alustata n-ö puhtalt lehelt. Alustuseks tulekski olemasolev tegevuskava läbi analüüsida – mis on tehtud, mis tegemata (sel juhul

analüüsida põhjuseid), mis pooleli. Samuti vajab üle vaatamist, millised tegevused/investeeringud tuleks uude kavva üle kanda.

Sisend tegevuskavva saab sõltuvalt arengu kavandamise protsessi disainist tulla veel järgmistest allikatest.

- ✘ Organisatsiooni töötajatelt (näiteks üldine ideekorje töötajaskonna hulgas või ka temaatilised/valdkondlikud töögruppide arutelud).
- ✘ Kogukondadelt/laiemalt avalikkuselt:
 - ✘ avalik ideekorje (näiteks lühike veebipõhine küsitlus, kaardirakendus vms);
 - ✘ laiendatud (temaatilised/valdkondlikud) töögrupid, kus osalemine on avatud või suunatud (kutsutud konkreetset isikud/organisatsioonide/sihtgruppide esindajad);
 - ✘ piirkondlikud arutelud.
- ✘ (Valdkonna) ekspertidelt

(Valdkondlike) **töögruppide puhul tuleb jälgida, et nende arv, koosseis ja kohtumiste sagedus oleksid mõistlikud**. Oht võib olla nii ala- (kõiki teemasid ei jõua piisavalt läbi arutada) kui ka üleplaneerimises (osalejatel tekib nn kaasamisväsimus). Enam-vähem maksimaalne lähenemine võiks olla järgmine (omavalitsuse arengukava koostamise näitel).

- ✘ Töögruppide arv: 10.
 - ✘ Juhtimine (organisatsioon, avatud valitsemine, finantside juhtimine).
 - ✘ Avalik ruum ja liikuvus (planeerimistegevus, heakord, teed, ühistransport).
 - ✘ Energia (vallavara, energia- ja soojamajandus, tänavavalgustus).
 - ✘ Keskkond (looduskeskkond, jäätmemajandus, veemajandus, rohepööre).
 - ✘ Ettevõtlus.
 - ✘ Turvalisus (elanike turvatunne, tuleohutus, veeohutus).
 - ✘ Sotsiaalne kaitse (laste heaolu, rahvatervis, täiskasvanute sotsiaalhoolekanne).

- ✘ ✘ Noorsootöö ja huviharidus (huvitegevus ja huviharidus, noorsootöö).
- ✘ ✘ Vaba aja tegevused ja liikumisharrastused (kultuuritegevus, sporditegevus, raamatukogud, vabaühendused).
- ✘ ✘ Haridus (alusharidus, põhiharidus, tugiteenused).
- ✘ Kohtumiste arv: 4.
 - ✘ Valdkonna lähteolukorra kvalitatiivne kaardistamine (SWOT vms).
 - ✘ Valdkonna lähteolukorra analüüsi põhijäreldused (pärast analüütilise osa valmimist).
 - ✘ Sisend visiooni ja eesmärkidesse.
 - ✘ Sisend tegevuskavasse.
- ✘ Osalejad: ühes grupis u 10 (kutsetega).
 - ✘ Valdkonna töötajad.
 - ✘ Vallavolikogu liikmed.
 - ✘ Sihtgruppide esindajad.

Konkreetsel näitel toimusid lisaks seminarid omavalitsuse eri piirkondades, et sealsed prioriteedid saaksid käsitletud. Piirkondlike teemade sissetoomine on kahtlemata oluline, kuid jälgida tuleb, et arengukava ei külvataks üle piirkondlike pisiküsimustega.

Samas võib töögruppe moodustada ka mõne teise loogika alusel, samuti ei pea valdkondlikku jaotust nii detailseks ajama.

Üks võimalus on "pehmete" (haridus- ja sotsiaalvaldkond jms) ning "kõvade" (kommunaalmajandus, teed, tänavad jms) teemade eristamine. Sellisel juhul on korraga osalevate inimeste hulk küll suurem, kuid paremini on tagatud valdkondade omavaheline sidusus. Samuti võib aluseks võtta huvirühmade loogika (ettevõtjad, eakad, noored, kodanikuaktivistid jne).

Lähenemisi võib ka omavahel kombineerida. Näiteks:

- ✘ moodustatakse juhtgrupp/töögrupp, mis juhhib kogu protsessi;

- ✘ moodustatakse 5-6 valdkonnapõhist töögruppi, mis on protsessi peamised sisuloojad (haridus, kommunaalmajandus jne);
- ✘ tagatakse, et igas valdkonnapõhises töögrupis oleks esindatud ka huvirühmad (näiteks hariduse töögruppi kuulub noortevolikogu esindaja jne);
- ✘ kui tegu on suure omavalitsusega, lisatakse territoriaalne element:
 - ✘ korraldatakse eraldi piirkondlikud arutelud/koosolekud, mille sisend antakse valdkondlikele gruppidele (kasutatud eespool kirjeldatud näite puhul);
 - ✘ kutsutakse piirkondade esindajad (näiteks külavanemad) valdkondlikesse töögruppidesse.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 30.12.2025